

Grammatica

Zinsontleding - Uitgebreid

Ondersteunend materiaal - Uitlegkaarten

Geschikt voor de groepen 7 en 8



Inhoudsopgave

Persoonsvorm 4

Onderwerp 6

Gezegde: werkwoordelijk en naamwoordelijk 7

Lijdend voorwerp 15

Meewerkend voorwerp 17

Vorzetselvoorwerp 19

Bijwoordelijke bepaling 22

Bijvoeglijke bepaling 28

Onderschikkende bijwoordelijke en bijvoeglijke bepaling 31

Persoonsvorm

De **persoonsvorm (pv)** van een zin is altijd een werkwoord. Werkwoorden zijn dingen die je kunt doen: *fietsen, lopen, spelen, kruipen, slapen ...*

Als je de persoonsvorm van een zin weet, dan kun je ook de andere zinsdelen benoemen. Daarom moet je altijd eerst de persoonsvorm in een zin zoeken.

Je kunt de persoonsvorm op **drie** manieren vinden:

1. **Maak de zin vragend**: de persoonsvorm komt vooraan.
2. **Zet de zin in een andere tijd**: het woord dat verandert, is de persoonsvorm.
3. **Verander het aantal in de zin**: het woord dat verandert, is de persoonsvorm.

De persoonsvorm vinden

1. **Maak de zin vragend**: de persoonsvorm komt vooraan.

Gewone zin

Ik fiets naar school.
Emma werkt heel hard.
Thijs speelt voetbal.
Mama kookt soep.

→ **Vraagzin**
→ **Fiets** ik naar school?
→ **Werkt** Emma heel hard?
→ **Speelt** Thijs voetbal?
→ **Kookt** mama soep?

→ **Persoonsvorm**
→ **fiets**
→ **werkt**
→ **speelt**
→ **kookt**

2. **Zet de zin in een andere tijd**: het woord dat verandert, is de persoonsvorm.

Gewone zin

Ik fiets naar school.
Emma werkt heel hard.
Thijs speelde voetbal.
Mama kookte soep.

→ **Zin in een andere tijd**
→ Ik **fietste** naar school.
→ Emma **werkte** heel hard.
→ Thijs **speelde** voetbal.
→ Mama **kookte** soep.

→ **Persoonsvorm**
→ **fiets**
→ **werkt**
→ **speelde**
→ **kookte**



Meewerkend voorwerp

Het **meewerkend voorwerp (mv)** hangt samen met de persoonsvorm, het onderwerp, het gezegde (naamwoordelijk of werkwoordelijk) en het lijdend voorwerp. Vaak herken je het meewerkend voorwerp, omdat het zinsdeel met aan of voor begint. Als dat er niet staat, kun je het er wel vaak voor denken. In een zin kan maar één meewerkend voorwerp staan. Niet iedere zin heeft een meewerkend voorwerp.

1. **Zoek de persoonsvorm (pv):** Vraagzin, zet de zin in een andere tijd of in een ander aantal.
2. **Zoek het onderwerp (o):** Je stelt de vraag **Wie** of **Wat** + **de persoonsvorm?**
3. **Zoek het gezegde (gez):** Werkwoordelijk of naamwoordelijk gezegde
4. **Zoek het lijdend voorwerp (lv):** Je stelt de vraag **Wie** of **Wat** + **onderwerp** + **gezegde?**
5. **Zoek het meewerkend voorwerp (mv):** Zet **Aan wie** of **Voor wie** voor het onderwerp, gezegde en eventuele lijdend voorwerp.

Voorbeeld

1. Zoek de persoonsvorm (pv):

(1) vraagzin maken, (2) zet de zin in een andere tijd of (3) verander het aantal in de zin.

Zin

	Persoonsvorm zoeken		Persoonsvorm
(1) Zij geeft een knikker aan Tim.	→ Geeft zij een knikker aan Tim?	→	geeft
(2) Zij geeft een knikker aan Tim.	→ Zij gaf een knikker aan Tim.	→	geeft
(3) Zij geeft een knikker aan Tim.	→ Zij geven een knikker aan Tim.	→	geeft

2. Zoek het onderwerp (o):

Wie of Wat + de persoonsvorm?

Zin

Zin	Wie of Wat + de persoonsvorm?	Onderwerp
Zij geeft een knikker aan Tim.	→ Wie geeft?	→ Zij

3. Zoek het gezegde (gez):

Werkwoordelijk of naamwoordelijk gezegde.

In deze zin staat geen koppelwerkwoord, dus zit er een werkwoordelijk gezegde in de zin.

Zin

Zin	Alle werkwoorden	Gezegde
Zij geeft een knikker aan Tim.	→ geeft	→ geeft